

Παρατηρήσεις επί του σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος, με το οποίο γίνεται «Χαρακτηρισμός των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών των «GR 2330005: Θίνες και παραλιακό Δάσος Ζαχάρως, Στροφυλιά, Κακόβατος», «GR 2330008: Θαλάσσια περιοχή Κόλπου Κυπαρισσίας: Ακρ. Κατάκολο – Κυπαρισσία» και «GR 2550005: Θίνες Κυπαρισσίας (Νεοχώρι – Κυπαρισσία)» ως «Περιφερειακό Πάρκο Λίμνης Καϊάφα, Θινών Κυπαρισσίας και Θαλάσσιας περιοχής Κόλπου Κυπαρισσίας από το Ακρωτήριο Κατάκολο έως την Κυπαρισσία», καθορισμός ζωνών προστασίας, καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισής τους».

Πρόλογος

Το παρόν κείμενο αποτελεί το κείμενο παρέμβασης των οργανώσεων ΑΡΧΕΛΩΝ, WWF Ελλάς και MEDASSET στη δημόσια διαβούλευση που αφορά στο Π.Δ. ««GR 2330005: Θίνες και παραλιακό Δάσος Ζαχάρως, Στροφυλιά, Κακόβατος», «GR 2330008: Θαλάσσια περιοχή Κόλπου Κυπαρισσίας: Ακρ. Κατάκολο – Κυπαρισσία» και «GR 2550005: Θίνες Κυπαρισσίας (Νεοχώρι – Κυπαρισσία)» ως «Περιφερειακό Πάρκο Λίμνης Καϊάφα, Θινών Κυπαρισσίας και Θαλάσσιας περιοχής Κόλπου Κυπαρισσίας από το Ακρωτήριο Κατάκολο έως την Κυπαρισσία», καθορισμός ζωνών προστασίας, καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισής τους».

1. Διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης

Πριν εξετάσουμε το ουσιαστικό κομμάτι του σχεδίου προεδρικού διατάγματος (Π.Δ.) σημειώνουμε ότι το ΥΠΕΚΑ το τελευταίο διάστημα [π.χ. διαβούλευση για το Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας, τις Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2014-2020) κοκ] επιλέγει η δημόσια διαβούλευση που οργανώνει να είναι κλειστή και όχι ανοιχτή, όπως αυτή που οργανώνεται στον ιστότοπο: www.opengov.gr και στον οποίο οι παρατηρήσεις παρεμβάσεις και σχόλια των συμμετεχόντων είναι ανοιχτά και διαθέσιμα σε όλους. Ειδικά όσον αφορά τη διαβούλευση που θέτει όρους προστασίας και περιορισμούς χρήσεων, η ανοιχτή διαβούλευση θα ενίσχυε τη διαφάνεια των διαδικασιών χαρακτηρισμού περιοχών ως εθνικά προστατευόμενων και τη μεγαλύτερη κατανόηση των εμπλεκόμενων φορέων.

Επιπλέον, επισημαίνεται ότι ο φάκελος που τέθηκε προς διαβούλευση είναι ελλιπής καθώς δεν περιλάμβανε και την αρχική ΕΠΜ για τις περιοχές α) GR2330005 «Θίνες και παραλιακό Δάσος Ζαχάρως, Λίμνη Καϊάφα, Στροφυλιά, Κακόβατος» και β) GR2330008 «Θαλάσσια περιοχή Κόλπου Κυπαρισσίας: Ακρ. Κατάκολο – Κυπαρισσία» που εγκρίθηκε το 2011, και η οποία θα διευκόλυνε τη συμμετοχή στη διαβούλευση και την καλύτερη κατανόηση των προβλέψεων του υπό διαμόρφωση Π.Δ.

2. Αποτύπωση και αναγνώριση πρόσφατων εξελίξεων

Εντός του τόπου κοινοτικής σημασίας GR 2550005 «Θίνες Κυπαρισσίας (Νεοχώρι – Κυπαρισσία)» και συγκεκριμένα στο συνεχές παραλιακό μέτωπο μεταξύ των οικισμών Ελαία και Αγιαννάκη, μήκους 2,5 χλμ. και έκτασης περίπου 300.000 τ.μ., ιδιοκτησίας της εταιρίας «Νέος Κότινος Α.Ε.», κατασκευάστηκαν τα έτη 2011 και 2012 πέντε κάθετοι προς την παραλία δρόμοι. Η κατασκευή τους έγινε χωρίς σχετική άδεια ή έγκριση περιβαλλοντικών όρων και είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή θινικών σχηματισμών. Ταυτόχρονα έχουν κατατεθεί και εκκρεμούν στην οικεία υπηρεσία δόμησης 47 αιτήσεις οικοδομικών αδειών, οι οποίες αφορούν την κατασκευή διώροφων οικιών με υπόγειο και πισίνα. Οι αιτήσεις κατατέθηκαν μεταξύ των ετών 2008 και 2011 και αφορούν σε γήπεδα που έχουν καταταμηθεί κατά τα έτη 2009 και 2011. Στο σύνολο τους οι 47 αιτήσεις αναφέρονται μεταξύ των όρων

δόμησης την ύπαρξη προσώπου 25 μέτρων σε κοινόχρηστη οδό (άρθρο 10 παρ. 1 Ν. 31212/2003) και από αυτές, οι 43 αφορούν σε γήπεδα που παρουσιάζονται να έχουν «πρόσωπο» σε έναν από τους πέντε δρόμους που κατασκευάστηκαν τα έτη 2011 και 2012. Καμία εκ των ανωτέρω αιτήσεων δεν έχει εγκριθεί έως την στιγμή δημοσίευσης της υπ' αριθμ. 28353/24-5-2013 Υπουργικής Απόφασης αναστολής έκδοσης οικοδομικών αδειών και εκτέλεσης οικοδομικών εργασιών, η οποία παρατάθηκε μέχρι τον Δεκέμβριο 2014. Σύμφωνα με την Έκθεση Μικτού Κλιμακίου Ελέγχου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης με αντικείμενο την διενέργεια ελέγχου νομιμότητας πράξεων και ενεργειών που σχετίζονται με υπόθεση διάνοιξης δρόμων και οικοδόμησης σε Τόπο Κοινοτικής Σημασίας (Δεκέμβριος 2013), οι πέντε δρόμοι αποτελούν ιδιωτικούς δρόμους που έγιναν κατά παράβαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, που δεν προσδίδουν την δυνατότητα δόμησης στα γήπεδα αυτά και επιπλέον προκαλούν κίνδυνο ανεπανόρθωτης βλάβης σε προστατευόμενη περιοχή λόγω της πρόσβασης τροχοφόρων και επισκεπτών στην παραλία ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας (πρβλ. σελ. 38 Έκθεσης Μικτού Κλιμακίου).

Επισημαίνεται ότι όσον αφορά στον τόπο κοινοτικής σημασίας GR 2550005 «Θίνες Κυπαρισσίας (Νεοχώρι –Κυπαρισσία)», η Ελλάδα παραπέμφθηκε τον Μάρτιο 2014 στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατόπιν σχετικής απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εξαιτίας της ολιγωρίας που έχουν επιδείξει ως τώρα οι Ελληνικές αρχές, αφενός ως προς την λήψη όλων των άμεσων ενδεδειγμένων μέτρων για την προστασία της θαλάσσιας χελώνας, αφετέρου ως προς την δημιουργία ενός πλαισίου για την οριστική θεσμική θωράκιση και την ολοκληρωμένη διαχείριση της περιοχής ωτοκίας της, της δεύτερης σημαντικότερης στη Μεσόγειο. Η παραπομπή αφορά παράβαση των άρθρων 6 και 12 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (παράβαση 2011/2156). Οι ολιγωρίες της πολιτείας για την προστασία της περιοχής και πρόσφατες εξελίξεις (π.χ. σχέδια για έντονη δόμηση σε παρθένα περιοχή με κατασκευή πολυάριθμων παραθεριστικών κατοικιών, Έκθεση Μικτού Κλιμακίου Ελέγχου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, η υπ' αριθμ. 28353/24-5-2013 Υπουργική Απόφαση αναστολής οικοδομικών εργασιών η οποία παρατάθηκε μέχρι τον Δεκέμβριο 2014 κοκ) αποσιωπώνται στην ΕΠΜ με αποτέλεσμα να μην είναι ακριβής η αποτύπωση και η αντιμετώπιση της κατάστασης, των απειλών και των πιέσεων που έχει δεχθεί στο τελευταίο διάστημα η περιοχή.

Επίσης, για την ίδια περιοχή, έχει ανοίξει φάκελος και από τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) που έχει κυρωθεί με τον Ν. 1335/1983 (complaint No 2010/5: Greece: Threats to marine turtles in Thines Kyparissias), στον οποίο σημειώνεται η έλλειψη μέτρων προστασίας για τη θαλάσσια χελώνα, είδος περιλαμβανόμενο στο παράρτημα II της Σύμβασης, και για τις θίνες. Εκπρόσωποι της Σύμβασης πραγματοποίησαν επίσκεψη στην περιοχή κατά την περίοδο ωτοκίας 2014 (14-16/07/2014). Το προσχέδιο των συμπερασμάτων τους είναι ήδη διαθέσιμο (πρβλ.

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2226663&Site=&BackColorInternet=B9BDEF&B>)

και επισημαίνει: 1) Την ανάγκη δημιουργίας του αναγκαίου προστατευτικού πλαισίου (Εθνικό Πάρκο ή αντίστοιχης προστασίας), 2) την μόνιμη απαγόρευση

οικοδόμησης, κατασκευής δρόμων ή άλλων υποδομών στον πυρήνα του βιοτόπου όπου ήδη υπάρχει αναστολή έκδοσης οικοδομικών αδειών, 3) την ανάγκη αποκατάστασης των οικοτόπων θινών, κατεδαφίζοντας τους παράκτιους δρόμους και άλλες τεχνητές κατασκευές, έως δε την ολοκλήρωση αυτών των εργασιών, τον αποκλεισμό τροχοφόρων στην είσοδο των δρόμων ώστε να αποφευχθεί η περαιτέρω υποβάθμιση των οικοτόπων αυτών... 6) τη διευθέτηση του προβλήματος της φωτορύπανσης, ειδικά σε περιοχές όπως στο Καλό Νερό, 7) την αυστηρή διαχείριση των επίπλων θαλάσσης στο Καλό Νερό ώστε να εξασφαλιστεί ότι η παραλία δεν θα καταλαμβάνεται τις βραδινές ώρες και ότι δεν θα εκδοθούν νέες άδειες παραχώρησης αιγιαλού ώστε το μεγαλύτερο τμήμα της παραλίας να είναι ελεύθερο.

Σημειώνεται ότι τόσο στην εκκρεμούσα υπόθεση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο όσο και στον φάκελο της Σύμβασης της Βέρνης το ανωτέρω αναφερόμενο σχέδιο περί ανέγερσης 47 διώροφων οικιών με υπόγειο και πισίνα στην συγκεκριμένη οικολογικά ευαίσθητη περιοχή, αναφέρεται ρητά ότι δεν συνάδει με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

3. Ικανοποίηση απαιτήσεων Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας

Όπως προκύπτει από το σύνολο της παρέμβασης μας, το παρόν σχέδιο Π.Δ. δεν καλύπτει τις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας καθώς δεν λαμβάνει τα «δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I και των ειδών του παραρτήματος II». Όπως έχει ήδη κριθεί [C-508/04], η λήψη των μέτρων αυτών είναι υποχρεωτική (πρβλ. και τον ερμηνευτικό οδηγό της European Commission, Establishing conservation measures for Natura 2000 Sites).

Αντίστοιχα, το σχέδιο Π.Δ. δεν ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 12 παρ. 1 β της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ («τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο σημείο α) του παραρτήματος IV, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, που να απαγορεύει: ... β) να παρενοχλούνται εκ προθέσεως τα εν λόγω είδη, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση»).

4. Ειδικότερες παρατηρήσεις

Ακολουθούν οι παρατηρήσεις επί του σχεδίου Π.Δ. και των όρων και προϋποθέσεων που θέτει για την περιοχή, με γνώμονα την καταλληλότητα και αποτελεσματικότητα αυτών στην προστασία της θαλάσσιας χελώνας και του δεύτερου σε σημαντικότητα στη Μεσόγειο βιοτόπου αναπαραγωγής της. Ως εκ τούτου αξιολογούνται τα προτεινόμενα μέτρα προστασίας που αφορούν τόσο στον αιγιαλό, ως τόπο αναπαραγωγής του είδους, όσο και στα παράκτια τμήματα, όπου οι λαμβανόμενες χώρα δράσεις και δραστηριότητες επηρεάζουν την βιωσιμότητα του είδους. Σημειακές παρατηρήσεις σε άλλες ζώνες, όρους και προϋποθέσεις του σχεδίου Π.Δ. επίσης περιλαμβάνονται και σημειώνονται ως τέτοιες.

Άρθρο 1 παρ. 1 - Χαρακτηρισμός

Η περιοχή εσφαλμένα χαρακτηρίζεται ως «Περιφερειακό Πάρκο», δηλαδή περιοχή «που είτε λόγω της θέσης τους είτε λόγω της οικολογικής σπουδαιότητας» της θεωρείται σημαντική σε περιφερειακό επίπεδο.

Τα βασικά επιχειρήματα κατά του χαρακτηρισμού προκύπτουν από την ίδια την ΕΠΜ η οποία καταγράφει τα οικολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής (βλ. ΕΠΜ, κεφ. 2.5) ως εξής:

- Η παρουσία 4 οικοτόπων προτεραιότητας (2250*, 2270*, 1120*, 7210*), και δύο εθνικής σημασίας (119 Α, 119 Β). Επισημαίνεται επίσης ότι «τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας» σημαίνει τύπος «φυσικών οικοτόπων που διατρέχουν τον κίνδυνο να εξαφανιστούν από το οριζόμενο από το άρθρο 2 έδαφος, και για τη διατήρηση των οποίων η Κοινότητα φέρει ιδιαίτερη ευθύνη λόγω του μεγέθους του τμήματος της φυσικής κατανομής τους που περιλαμβάνεται στο οριζόμενο από το άρθρο 2 έδαφος» (άρθρα 1 δ και 2 Οδηγίας 92/43).
- Η παρουσία αρκετών ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος (Παράρτημα IV Οδηγίας 92/43).
- Η παρουσία αρκετών ειδών του Παραρτήματος II (αυστηρά προστατευόμενα είδη) της Σύμβασης της Βέρνης.
- Η παρουσία αρκετών ειδών του Κόκκινου Βιβλίου.
- Η σημασία της ως μεταναστευτικού διαδρόμου.
- Η ύπαρξη πολλών παράκτιων οικοτόπων που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης του Παράκτιου Χώρου (αμμοθίνες, παραλιακά δάση).
- Ειδικά για την *Caretta caretta*, η περιοχή (μόνο για τον πυρήνα που περιλαμβάνει την περιοχή από τον ποταμό Νέδα έως τον ποταμό Αρκαδικό) αξιολογείται ως η δεύτερη σημαντικότερη στη Μεσόγειο. Κατά την περίοδο ωτοκίας του 2013 στον πυρήνα της συγκεκριμένης περιοχής (από Νέδα προς βορρά έως Αρκαδικό προς νότο) καταγράφηκε ο μεγαλύτερος αριθμός φωλιών του είδους στην Μεσόγειο (1.452 φωλιές). Εάν δε γενικά ληφθεί υπόψη και η ωτοκία σε όλη την έκταση που εξετάζει το παρόν Σχέδιο Π.Δ. (από Αλφειό προς βορρά μέχρι Κυπαρισσία προς νότο), τότε αυτή η περιοχή ωτοκίας αναδεικνύεται ως η σημαντικότερη της Μεσογείου (με στοιχεία ωτοκίας των τελευταίων 20 ετών).
- Η παρουσία και διατήρηση τέτοιων στοιχείων που να μπορούν να χαρακτηριστούν ως στοιχεία και χαρακτηριστικά άγριας φύσης (wilderness) [βλ. ΕΠΜ, κεφ. 4.1.1.1].

Επίσης στην ΕΠΜ υπάρχουν πολλές αντίθετες αναφορές, υπέρ της **εθνικής / κοινοτικής/ διεθνούς** σημασίας της περιοχής: *«ειδικότερα, το φυσικό περιβάλλον της χερσαίας περιοχής μελέτης χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη αμμωδών παραλιών, αμμοθινικών σχηματισμών και παράκτιων δασών με μεγάλη οικολογική σημασία και αξία, τόσο σε τοπικό – περιφερειακό επίπεδο, λόγω της συνέχειας και*

της έκτασης που καλύπτουν στη Δυτική Ελλάδα, **όσο και σε εθνικό επίπεδο, όπου οι αμμοθινικοί σχηματισμοί διαρκώς μειώνονται σε αριθμό και έκταση.** Οι περιοχές αυτές διατηρούνται σε καλή φυσική κατάσταση...» (βλ. κεφ. 4.1.1.1.). Επίσης, «στις προτεινόμενες «Περιοχές Προστασίας της Φύσης» περιλαμβάνονται αμμοθινικοί σχηματισμοί και αμμώδεις παραλίες, που παρουσιάζουν μοναδική οικολογική, βιολογική και αισθητική αξία **σε εθνικό και διεθνές επίπεδο**» (βλ. κεφ. 5.3.3.2.3.), ενώ ο οικοτουριστικός οδηγός «θα περιλαμβάνει στοιχεία για τη λειτουργία επί μέρους οικοσυστημάτων και τη σημαντικότητά τους **σε εθνικό και διεθνές επίπεδο**». Στην ΕΠΜ, «περιγράφονται συνοπτικά οι Οδηγίες/Συμβάσεις, βάσει των οποίων η περιοχή μελέτης αλλά και η ευρύτερη περιοχή έχουν προταθεί ως προστατευόμενες ή διέπονται από αυτές, **προκειμένου να προωθηθεί και διασφαλιστεί η προστασία και διατήρηση των αξιόλογων (σε εθνικό και διεθνές επίπεδο) οικολογικών τους χαρακτηριστικών**».

Παρόλα αυτά, η ΕΠΜ αιτιολογεί τον χαρακτηρισμό με την εξής (μοναδική σε όλη την ΕΠΜ) φράση: «**συνυπολογίζοντας όλα τα παραπάνω, αλλά και τα στοιχεία που προέκυψαν από την ανάλυση και την αξιολόγηση – τεκμηρίωση της σημασίας του προστατευτέου αντικειμένου (βλ. Κεφάλαια 2, 3 και 4) και μετά από την εξέταση των κριτηρίων του άρθρου 19 του Ν. 1650/1986, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 5 του Ν. 3937/2011, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και τις προτάσεις προστασίας που έχουν διατυπωθεί από συναφείς μελέτες, προτείνουμε τον χαρακτηρισμό.... Περιφερειακό Πάρκο**» (βλ. σελ. 307 της ΕΠΜ). Από πουθενά δεν προκύπτει η «περιφερειακή», σε αντίθεση με την «εθνική», «κοινοτική» ή «διεθνή» σημασία των προστατευτέων αντικειμένων. Ειδικότερα, απουσιάζουν συσχετισμοί και συγκρίσεις με την κατάσταση διατήρησης οικοτόπων και ειδών με αυστηρό καθεστώς προστασίας σε εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο.

Σε κάθε περίπτωση, ο **χαρακτηρισμός της περιοχής ως Περιφερειακού Πάρκου έρχεται σε αντίθεση και με το άρθρο 21 παρ. 1 α Ν. 1650/1986** όπως ισχύει, σύμφωνα με το οποίο «**σε εφαρμογή ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης (ΕΠΜ), γίνεται ο χαρακτηρισμός των προστατευόμενων περιοχών 1, 2 και 3.1 του άρθρου 19, καθώς και η οριοθέτηση και ο καθορισμός χρήσεων γης και δραστηριοτήτων μέσα σε αυτές**». Τα περιφερειακά πάρκα δεν περιλαμβάνονται στις περιοχές αυτές. Στην περίπτωση του περιφερειακού πάρκου, ο Υπουργός ΠΕΚΑ είναι αναρμόδιος να αναθέσει και να εγκρίνει μελέτες ή σχετικές εκθέσεις (πρβλ. και άρθρο 21 παρ. 1 β).

Σημειώνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες χαρακτηρισμού της περιοχής ως «Περιφερειακό» αντί για «Εθνικό Πάρκο» είναι σημαντικές και περιλαμβάνουν: α) την καταρχήν δυνατότητα να συμπεριληφθούν στην προστατευτέα περιοχή «οικιστικές ενότητες ως περιφερειακές ζώνες των προστατευτέων αντικειμένων, οι οποίες ορίζονται ως Περιοχές Οικοανάπτυξης» (ΠΟΙΚ) [άρθρο 19 παρ. 3.2 δ Ν. 1650/1986], β) την καταρχήν δυνατότητα χωροθέτησης Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) [άρθρο 19 παρ. 7 Ν. 1650/1986], γ) την καταρχήν δυνατότητα «εγκατάστασης σταθμών από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ως μέσο για την προστασία του κλίματος (άρθρο 19 παρ. 8 Ν. 1650/1986), δ) την δυνατότητα αξιοποίησης δημόσιων ακινήτων (άρθρο 11 Ν. 3968/2011) με ιδιαίτερες χρήσεις

γης, και πιθανή παραχώρηση παραλίας, ε) την χωροθέτηση μη κύριων τουριστικών καταλυμάτων «τα οποία «δομούνται με όρους δόμησης κατοικίας» (άρθρο 1 παρ. 2 Ν. 4279/2014). Οι συνέπειες αυτές δεν διερευνώνται στην ΕΠΜ. Ειδικά στην περίπτωση (α) όπως σημειώνεται και στις παρακάτω παρατηρήσεις μας, οι επιπτώσεις είναι σημαντικές.

Ο χαρακτηρισμός της περιοχής ως «Περιφερειακού Πάρκου» δεν αιτιολογείται από την ίδια την παρούσα ΕΠΜ.

Πρόταση

Λόγω της «μεγάλης έκτασης» και της «εξέχουσας οικολογικής ή άλλης φυσικής σπουδαιότητας» της περιοχής που καλύπτει το Π.Δ., αιτιολογείται ο χαρακτηρισμός της ως Εθνικό Πάρκο. Καθώς «μεγάλο τμήμα του καταλαμβάνει θαλάσσια... περιοχή μπορεί να ονομάζεται ειδικότερα θαλάσσιο πάρκο» (άρθρο 5 παρ. 3γ Ν. 3937/2011).

Άρθρο 2 παρ. 3α – Οριοθέτηση Περιοχών Προστασίας της Φύσης

Η ΠΠΦ 1 αφορά τις αμμοθίνες και παράκτια ζώνη από τον Αλφειό προς βορρά έως την Νέδα προς νότο, μήκους 35 χλμ. περίπου. Η ΠΠΦ 2 αφορά τις σταθεροποιημένες θίνες με δασική βλάστηση πίσω από την ΠΠΦ 1 προς την ενδοχώρα. Αμφότερες οι ανωτέρω ΠΠΦ βρίσκονται εντός των ορίων της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείας.

Η ΠΠΦ 3 αφορά τις αμμοθίνες και παράκτια ζώνη από Νέδα προς βορρά έως την Κυπαρισσία προς νότο, μήκους 17 χλμ. περίπου. Περιλαμβάνει το τμήμα α «Παράκτιες αμμοθίνες από τις εκβολές της Νέδας έως το ρέμα Μπραζέρη» και το τμήμα β «Παράκτιες αμμοθίνες, βραχώδεις ακτές και παραλίες από το ρέμα Μπραζέρη έως την Κυπαρισσία». Στην ονομασία του τμήματος 3α πρέπει να προστεθεί η λέξη 'παραλίες' που προφανώς παραλήφθηκε από παραδρομή. Η ΠΠΦ 4 αφορά τις σταθεροποιημένες θίνες με δασική βλάστηση πίσω από μεγάλα τμήματα της ΠΠΦ-3 προς την ενδοχώρα και στο μεγαλύτερο μέρος της βρίσκεται μεταξύ της Νέδας προς βορρά και του ρέματος Μπραζέρη προς νότο. Μεταξύ των ΠΠΦ 3 και 4 στο τμήμα από Νέδα έως Μπραζέρη (μήκους 7,5 χλμ. περίπου) παρεμβάλλεται η Περιοχή Οικοανάπτυξης (ΠΟΙΚ) 4. Αμφότερες οι ανωτέρω ΠΠΦ βρίσκονται εντός των ορίων της Περιφερειακής Ενότητας Μεσσηνίας.

Αναφορικά με την ωτοκία της θαλάσσιας χελώνας, η παράκτια ζώνη της ΠΠΦ 1 συγκεντρώνει το 13% των φωλιών του είδους (μέσος όρος φωλιών 100 ανά έτος), η ΠΠΦ 3 α (Νέδα προς βορρά έως ρέμα Μπραζέρη προς νότο) και το βόρειο τμήμα της ΠΠΦ 3 β (ρέμα Μπραζέρη προς βορρά έως Αρκαδικός προς νότο) συγκεντρώνει το 82% των φωλιών του Κόλπου και αποτελεί τον **πυρήνα** του βιοτόπου ωτοκίας (μέσος όρος φωλιών 660 ανά έτος και μέση πυκνότητα 70 φωλιές/χλμ./έτος) ενώ το νότιο τμήμα της ΠΠΦ 3 (Αρκαδικός προς βορρά έως Κυπαρισσία προς νότο) συγκεντρώνει μόλις το 5% των φωλιών (βλ. σελ 140-141 της ΕΠΜ).

Σε κάθε περίπτωση συγκρίνοντας τις ΠΠΦ στις 2 περιφερειακές ενότητες φαίνονται τα εξής: Η ΠΠΦ 3 οριοθετείται σε εμφανώς μικρότερο πλάτος (δηλ. εύρος προς την ενδοχώρα) σε σχέση με την ΠΠΦ 1. Η ΠΠΦ 2 εφάπτεται της ΠΠΦ 1 δηλ. μεταξύ τους δεν παρεμβάλλονται άλλες ζώνες, ενώ μεταξύ των ΠΠΦ 3 και 4 παρεμβάλλεται η ΠΟΙΚ 4 καθ όλο το μήκος ακτογραμμής μεταξύ της Νέδας και του ρέματος Μπραζέρη, με μοναδική εξαίρεση το τμήμα του αρχαιολογικού χώρου στη θέση Βουνάκι, το οποίο καλύπτεται από την νομοθεσία περί αρχαιολογικών χώρων και υποχρεωτικά απαγορεύεται η δόμηση. Σημειώνεται πως **το μεγαλύτερο τμήμα της προτεινόμενης με το υπό διαβούλευση σχέδιο Π.Δ. Περιοχής Οικοανάπτυξης 4 (ΠΟΙΚ 4) είχε προταθεί ως Περιοχή Προστασίας της Φύσης (ΠΠΦ) μέσω της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης που είχε εκπονηθεί για την προστατευτέα περιοχή το 2002 από κοινοτικό πρόγραμμα LIFE-NATURE (No B4-3200/98/442).**

Άρθρο 2 παρ. 3δ – Οριοθέτηση Περιχών Οικοανάπτυξης

Οι ΠΟΙΚ 1 έως και 3 είναι εντός της Π.Ε. Ηλείας. Ειδικότερα: Η ΠΟΙΚ 1 αφορά τα τμήματα της παραλίας Επιταλίου και Αγ. Νικολάου. Η ΠΟΙΚ 2 το νησί της Αγ. Αικατερίνης και η ΠΟΙΚ 3 την Ιαματική πηγή Καϊάφα.

Οι ΠΟΙΚ 4 και 5 είναι εντός της Π.Ε. Μεσσηνίας. Ειδικότερα: Η ΠΟΙΚ 4 αφορά τις φερόμενες/χαρακτηριζόμενες αγροτικές εκτάσεις μεταξύ των ΠΠΦ 3 και 4, δηλ. από την Νέδα έως το ρέμα Μπραζέρη. Η ΠΟΙΚ-5 αφορά το σύνολο των αγροτικών εκτάσεων από το ρέμα Μπραζέρη έως την Κυπαρισσία που βρίσκονται όπισθεν της ΠΠΦ 3 και το βόρειο τμήμα αυτής εκτείνεται στο τμήμα από ρέμα Μπραζέρη έως τον Αρκαδικό ποταμό.

Από την σύγκριση της ζωνοποίησης που προτείνεται με το σχέδιο Π.Δ. στις περιφερειακές ενότητες της Ηλείας και της Μεσσηνίας προκύπτουν τα εξής: Το σύνολο της ακτογραμμής της Π.Ε. Ηλείας (μήκους περίπου 35 χλμ.) χαρακτηρίζεται ως Περιοχή Προστασίας της Φύσης και με την διαδοχική κλιμάκωση από ΠΠΦ 1 σε ΠΠΦ 2 επιδιώκεται η προστασία και διατήρηση από τις εμβρυακές έως και τις οπίσθιες θίνες. Εξαίρεση αποτελούν οι παραλίες του Επιταλίου και του Αγ. Νικολάου που προτείνονται ως ΠΟΙΚ.

Αντιθέτως στην Π.Ε. Μεσσηνίας η ΠΟΙΚ 4 παρεμβάλλεται μεταξύ των ΠΠΦ 3 και ΠΠΦ 4 στο σύνολο του τμήματος μεταξύ Νέδας έως ρέμα Μπραζέρη. **Εντός της ΠΟΙΚ 4 ορίζονται ως επιτρεπόμενες χρήσεις η κατοικία, η παραθεριστική κατοικία, τα αναψυκτήρια, οι χώροι υγιεινής, υποδοχής επισκεπτών και στάθμευσης, οι αθλητικές εγκαταστάσεις, τα πολιτιστικά κτίρια ενώ στο τμήμα β αυτής (δηλ. στο ΠΟΙΚ 4β) επιτρέπονται και εστιατόρια έως 200 τ.μ. Αίσθηση προκαλεί η έλλειψη ρητής απαγόρευσης για κατασκευή υπογείων και πισίνων.** Μοναδική εξαίρεση αυτών των ρυθμίσεων αποτελεί όπως ήδη αναφέρθηκε το τμήμα του αρχαιολογικού χώρου στη θέση Βουνάκι, το οποίο καλύπτεται από την νομοθεσία περί αρχαιολογικών χώρων και υποχρεωτικά απαγορεύεται η δόμηση. **Η ΠΟΙΚ 5 οριοθετείται ακριβώς πίσω από την ΠΠΦ 3 στο σύνολο του τμήματος μεταξύ ρέματος Μπραζέρη και Κυπαρισσίας. Εντός της ΠΟΙΚ 5 δεν υπάρχει**

περιορισμός χρήσεων και δόμησης. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι το σύνολο της ΠΟΙΚ4 και το βόρειο τμήμα της ΠΟΙΚ5 (δηλ. το τμήμα από ρέμα Μπραζέρη προς βορρά έως Αρκαδικό προς νότο) οριοθετούνται όπισθεν του παραλιακού τμήματος όπου εντοπίζεται ο πυρήνας του βιοτόπου ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας (Νέδα έως Αρκαδικός) καθώς συγκεντρώνει το 82% του συνολικού αριθμού φωλιών του είδους στον Κυπαρισσιακό Κόλπο (βλ. σελ 140-141 και 314-316 της ΕΠΜ) και αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη περιοχή ωτοκίας της *Caretta caretta* στη Μεσόγειο.

Αξιολόγηση της οριοθέτησης ΠΠΦ και ΠΟΙΚ

Παρά την επίκληση για βιώσιμη ανάπτυξη, το σχέδιο Π.Δ. φαίνεται να προωθεί την συνυφασμένη με οικιστική, παραθεριστική και τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Ο καθορισμός των δραστηριοτήτων και χρήσεων γης στο σχέδιο Π.Δ. είναι σε αναντιστοιχία με αυτά που αναφέρονται στην ίδια την ΕΠΜ (άρθρο 21 παρ. 1 α Ν. 1650/1986). Για παράδειγμα:

- Ο αριθμός των προτεινόμενων ζωνώσεων και υποπεριοχών είναι πολύ μεγάλος και προκαλεί σοβαρά προβλήματα στην εφαρμογή των μέτρων προστασίας. Πέραν τούτου οι προτεινόμενες ζωνώσεις δεν αντιστοιχούν στα οικολογικά και περιβαλλοντικά στοιχεία της κάθε περιοχής [π.χ. η ΠΠΦ-3β (Ρέμα Μπραζέρη-Κυπαρισσία) περιλαμβάνει ανόμοια τμήματα και μεγάλες διαφοροποιήσεις φωλεοποίησης, καθόσον, σύμφωνα με τα στοιχεία ωτοκίας της τελευταίας 20ετίας (1994-2013), στο τμήμα ρέμα Μπραζέρη-Αρκαδικός γίνεται το 19,4% των φωλιών του Κόλπου (με μέση πυκνότητα 70,5 φωλιές/χλμ), ενώ στο τμήμα Αρκαδικός-Κυπαρισσία καταγράφεται μόνο το 5% των φωλιών του Κόλπου (με μέση πυκνότητα 4 φωλιές/χλμ)].
- Σε κανένα σημείο η ΕΠΜ δεν εξετάζει την θέσπιση χρήσεων «κατοικίας» ή «παραθεριστικής κατοικίας» σε αγροτικές εκτάσεις: σε ένα μόνο σημείο, αναγνωρίζει την ύπαρξη (υφιστάμενων) κατοικιών σε αγροτικές εκτάσεις (βλ. κεφ. 5.3.2.5). Σε άλλο σημείο, αναγνωρίζεται ότι οι αγροτικές εκτάσεις (άρα και οι χρήσεις κατοικίας) θα καταλάβουν περιοχές που αποτελούσαν κάποτε οικότοπους προτεραιότητας: «*οι καλλιέργειες έχουν προκαλέσει μείωση της έκτασης, κατάτμηση και τοπική υποβάθμιση των αμμοθινικών οικοτόπων κυρίως στη ζώνη δευτερογενούς βλάστησης (2250*, 2260) και στις οικιστικές ζώνες, μείωση της έκτασης των οικοτόπων στη ζώνη τριτογενούς βλάστησης (2270*)*».
- Η ΕΠΜ καταγράφει ως απειλή για την *Caretta caretta* την αυξημένη ανθρώπινη παρουσία. Η ΕΠΜ σημειώνει ότι «*δεδομένου ότι πρόκειται για ένα πολύ ευαίσθητο ζώο, οι παραλίες ωτοκίας θα πρέπει να διατηρούνται σε άριστη φυσική κατάσταση (χωρίς φωτισμό, θορύβους και έντονες ανθρώπινες δραστηριότητες) ώστε να ολοκληρώνεται με επιτυχία η ωτοκία, η επώαση των αυγών και η εκκόλαψη τους...*» (βλ. κεφ. 2.5.4.1), ενώ «*η δραστηριότητα*

ωοτοκίας ανά αναπαραγωγική περίοδο δεν είναι σταθερή αλλά μεταβάλλεται εξαρτώμενη από διάφορους παράγοντες (πυκνότητα αναπαραγόμενου πληθυσμού, κλιματολογικές συνθήκες, ανθρωπογενείς δραστηριότητες κλπ) ...» (βλ. κεφ. 2.5.4.4.). Σε ένα υποκεφάλαιο για τις κρίσιμες παραμέτρους για το είδος, σημειώνεται ότι «η υποβάθμιση της παράκτιας ζώνης εξαιτίας των αυξανόμενων ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (όπως δόμηση, ρύπανση, όχληση, έντονος φωτισμός, κ.λπ.) αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη απειλή που δέχεται το είδος της Θαλάσσιας Χελώνας» (βλ. κεφ. 4.3.5.1). Τέλος, «η εντεινόμενη χρήση του αυτοκινήτου, η αλλαγή της χρήσης και του χαρακτήρα πολλών κοινόχρηστων χώρων, η μετατροπή πολλών κατοικιών σε παραθεριστικές, είναι στοιχεία που επιβάλλουν συνολική και συστηματική πολεοδομική προσέγγιση του κάθε οικισμού και του περιβάλλοντος χώρου του» (βλ. κεφ. 4.2.2.1.8). Σημειώνεται ότι η περίοδος ωοτοκίας και η παραθεριστική περίοδος επικαλύπτονται.

- Επειδή i) στις περιοχές Οικοανάπτυξης «ενισχύεται με κίνητρα η άσκηση ήπιων και περιβαλλοντικά φιλικών ασχολιών και παραγωγικών δραστηριοτήτων, όπως για παράδειγμα η αναψυχή, ο τουρισμός φύσης, η ολοκληρωμένη ή βιολογική γεωργία, η βιολογική καλλιέργεια υδρόβιων οργανισμών, η αλιεία με σαφώς προσδιορισμένα επιλεκτικά εργαλεία, η περιβαλλοντική και πολιτιστική εκπαίδευση και η μεταποίηση τοπικών προϊόντων» (άρθρο 19 παρ. 4 δ Ν. 1650/1986, ii) οι περιοχές Οικοανάπτυξης σήμερα είναι αγροτικές (κυρίως ελαιώνες), iii) υπάρχει ανάγκη διαφύλαξης της αγροτικής γης, η παρούσα ΕΠΜ δεν εξηγεί για πιο λόγο προκρίνεται η θέσπιση της σχετικά επαχθούς χρήσης «κατοικίας» στις Περιοχές Οικοανάπτυξης που αυτή ορίζει.

Αντιθέτως, το σχέδιο Π.Δ.: i) θεσπίζει περιοχές οικοανάπτυξης ΠΟΙΚ 4 α και β, με επιτρεπόμενες χρήσεις «παραθεριστική κατοικία», «αναψυκτήρια», «πολιτιστικές εγκαταστάσεις», «αθλητικές εγκαταστάσεις», «χώρους στάθμευσης» και «κατοικία», οι οποίες συνορεύουν με την σημαντικότερη παραλία ωοτοκίας ΠΠΦ 3 ii) επιτρέπει την δόμηση σε μόλις 5 μέτρα από το όριο της προστατευόμενης περιοχής ΠΠΦ 3 .

Σημειώνεται ότι η ζώνωση των ΠΠΦ 3, 4 και ΠΟΙΚ 4, 5 που προτείνεται, αφορά την ίδια Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ), η οποία εντάσσεται σε άλλο καθεστώς, χωρίς ωστόσο να έχει διασφαλιστεί ότι «**ότι η οριοθέτηση, η πιθανή ζώνωση και οι θεσμοθετούμενες ρυθμίσεις, απαγορεύσεις, όροι και περιορισμοί συνάδουν με το στόχο προστασίας**» του τόπου (19 παρ. 4.1. β τελευταίο εδάφιο Ν. 1650/1986, όπως ισχύει).

Επίσης η έλλειψη Κτηματολογίου στην περιοχή καθιστά αδύνατο να εκτιμηθεί το μέγεθος των παρεμβάσεων που καθίστανται δυνατές με την προωθούμενη οριοθέτηση ζωνών και τις επιτρεπόμενες χρήσεις και όρους δόμησης εντός των ΠΟΙΚ 4 και 5. **Έτσι καθίσταται αδύνατη η δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων στον βιότοπο (άρθρο 6 παρ. 3 92/43/ΕΟΚ).**

Βάσει των ανωτέρω, εύλογα ερωτήματα προκύπτουν ως προς την ορθότητα της πρότασης δημιουργίας της ΠΟΙΚ 4 ανάμεσα στις ΠΠΦ 3 και 4. Επίσης αμφίβολοι

είναι οι ενιαίοι όροι στο σύνολο της ΠΟΙΚ 5 παρά το γεγονός ότι ο έμπροσθεν αυτής βιότοπος (ΠΠΦ 3β) περιλαμβάνει ανόμοια τμήματα και μεγάλες διαφοροποιήσεις φωλεοποίησης, όπως το ότι στο βόρειο τμήμα του (δηλ. στο τμήμα από ρέμα Μπραζέρη προς βορρά έως Αρκαδικό προς νότο) γίνεται το 19,4% των φωλιών του Κόλπου (με μέση πυκνότητα 70,5 φωλιές/χλμ), ενώ στο νότιο τμήμα του (Αρκαδικός προς βορρά με Κυπαρισσία προς νότο) καταγράφεται μόνο το 5% των φωλιών του Κόλπου (με μέση πυκνότητα 4 φωλιές/χλμ).

Αναφορικά με την προστασία της θαλάσσιας χελώνας, η πρόταση για την ΠΟΙΚ 4 και τους όρους του βόρειου τμήματος της ΠΟΙΚ 5 δεν συνάδει καθόλου με την μεγάλη πυκνότητα φωλεοποίησης στην ΠΠΦ 3α και στο βόρειο τμήμα της ΠΠΦ 3β (βλ. ΕΠΜ σελ. 140 επ. και 28 παραρτήματος IV όπου ως πυρήνας του βιοτόπου αναγνωρίζεται το τμήμα μεταξύ των εκβολών της Νέδας ως τις εκβολές του Αρκαδικού) όπου συγκεντρώνεται το 82% των φωλιών όλου του Κόλπου. Η γειτνίαση της ΠΠΦ 3 και ΠΟΙΚ 4 θα έχει ως άμεσο επακόλουθο να επηρεαστεί σημαντικά η βιωσιμότητα του προστατευόμενου είδους, γεγονός που παραλείπεται να αναφερθεί στην ΕΠΜ. Η δόμηση στην παραλιακή ζώνη, λόγω των συνακόλουθων οχλήσεων (π.χ. τεχνητός φωτισμός, θόρυβοι, ανθρώπινη παρουσία), θα αποθαρρύνει τις θαλάσσιες χελώνες να προσεγγίζουν την παραλία για ωτοκία και θα επιφέρει αποπροσανατολισμό των νεοσσών. Τέλος πρέπει να επισημανθεί ότι λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του είδους αλλά και του κύκλου ζωής του (μεγάλος χρόνος ενηλικίωσης, κ.α.), η όποια υποβάθμιση του βιότοπου αναπαραγωγής του θα έχει δυσμενή αποτελέσματα στον πληθυσμό, τα οποία όμως θα καταστούν εμφανή μετά από ένα σημαντικό χρονικό διάστημα, λόγω του μεγάλου χρόνου ωρίμανσης του είδους. Επομένως, η όποια μειωτική ή αυξητική τάση στον αριθμό φωλιών (και επομένως των ενήλικων θηλυκών) θα αρχίσει να καθίσταται εμφανής στον εκτιμώμενο χρόνο έναρξης ενηλικίωσης του είδους (δηλαδή μετά από 14-16 χρόνια).

Αναφορικά με την προστασία των οικοτόπων θινών, η ΠΠΦ 3 περιλαμβάνει την πρωτογενή βλάστηση θινών (αμμοθίνες) ενώ η ΠΠΦ 4 την τριτογενή βλάστηση θινών (σταθερές θίνες) (βλ. σελ. 77, 314-317 της ΕΠΜ). Σε αμφότερες τις ΠΠΦ αναγνωρίζεται η υψηλή τους αισθητική αξία καθώς και η αξία τους για την χλωρίδα και πανίδα της περιοχής. Μεταξύ τους οριοθετείται η ΠΟΙΚ 4 χωρίς αιτιολογία, σε απόλυτη αναντιστοιχία με τους συνοδευτικούς χάρτες γεωλογίας (Χ.02) και χρήσεων γης κατά CORINE (Χ.04) όπου η επίμαχη έκταση αποτυπώνεται ως αμμώδης, αφήνοντας ερωτηματικά για την δευτερογενή βλάστηση θινών που δεν περιλαμβάνεται στις ανωτέρω ΠΠΦ. Αίσθηση λοιπόν προκαλεί η αναγνώριση αυτής τη ενδιάμεσης ζώνης ως ΠΟΙΚ, παρέχοντας έτσι την δυνατότητα για δόμηση και η παντελής παράλειψη προτάσεων αποκατάστασης της υποβαθμισμένης δευτερογενούς βλάστησης θινών, την στιγμή που με αεροφωτογραφίες προηγούμενων ετών καταδεικνύεται η πρόσφατη υποβάθμιση αυτών των οικοσυστημάτων. Ερωτηματικά προκαλεί επίσης η παράλειψη αναφοράς στην ΕΠΜ ότι η δόμηση και οι συνακόλουθες πιέσεις αποτελούν σοβαρή απειλή για τους οικοτόπους θινών, ενώ το προβλεπόμενο ελάχιστο όριο απόστασης των 5 μέτρων μεταξύ θινών και γραμμής δόμησης (βλ. άρθρο 3 παρ. 2.5.4 περίπτωση 11 iii) δεν μπορεί να θεωρηθεί μέτρο προστασίας, ιδίως αν ληφθεί υπόψη ο δυναμικός

χαρακτήρας κάποιων αμμοθινικών σχηματισμών που εξελίσσονται μέσω της διαρκούς αιολικής μεταφοράς ιζήματος προς το εσωτερικό τμήμα της παράκτιας ζώνης. Επομένως, η πρόταση περί δημιουργίας της ΠΟΙΚ 4, αν υλοποιηθεί, θα επιφέρει ασυνέχεια των ΠΠΦ και κατακερματισμό του οικοσυστήματος των θινών καθώς θα διακοπεί η φυσική εξέλιξη των θινών προς την ενδοχώρα από κινούμενες σε σταθερές θίνες. Επίσης σημειώνεται ότι διαταραχές στα φυσικά οικοσυστήματα θινών συνήθως καταλήγουν σε διάβρωση και βαθμιαία εξαφάνιση της παραλίας όπως παρατηρείται ήδη στο βόρειο τμήμα του Κυπαρισσιακού Κόλπου (βορείως του Αλφειού).

Σημειώνεται ότι δεν τίθενται στόχοι διατήρησης για τις κινούμενες και υποτυπώδεις αμμοθίνες (τύποι 2110 και 2120), γεγονός που σηματοδοτεί μια θέση απαξίωσης της συμβολής τους στη διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου της περιοχής.

Βάσει των ανωτέρω και λαμβανομένου υπόψη ότι η προτεινόμενη ΠΟΙΚ 4 αποτελεί μια στενή λωρίδα γης πλάτους 150 μέτρων περίπου, δημιουργείται ο εύλογος προβληματισμός αν ο προτεινόμενος σχεδιασμός είναι αντικειμενικός και στοχεύει στην προστασία και διαχείριση του βιοτόπου κατά το άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ ή στην εξυπηρέτηση οικοδομικών συμφερόντων.

Η προτεινόμενη ζωνοποίηση αντανακλά ένα στρεβλό πρότυπο χωρικής οργάνωσης του αναπτυξιακού μοντέλου που προτάσσεται για την περιοχή ανταποκρινόμενο μονομερώς σε (δήθεν) αναπτυξιακές και ιδιοκτησιακές πιέσεις και σε καταφανή αντίθεση με την οικολογική / βιολογική / αισθητική αξία του συγκεκριμένου τμήματος της περιοχής Natura 2000 (όπως προκύπτει και από ανάλυση της μελέτης σε ότι αφορά την παρουσία και φωλεοποίηση της θαλάσσιας χελώνας). Σε αντίθεση, η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής που επικαλείται το σχέδιο Π.Δ. σε συνδυασμό με τις κατευθύνσεις του Περιφερειακού χωροταξικού τις οποίες αναφέρει η ΕΠΜ, συντείνουν σε ένα πρότυπο χωρικής οργάνωσης (και αντίστοιχης ζωνοποίησης) που θα διασφαλίζει την προστασία και αποκατάσταση του οικοτόπου των αμμοθινών (ως γεωλογικού σχηματισμού και ως ενδιαιτήματος) και κατευθύνει την οικιστική / τουριστική ανάπτυξη (και τις απαιτούμενες υποδομές) στους υφιστάμενους οικισμούς και πάντως πίσω από τις δασικές εκτάσεις.

Πρόταση

Προτείνουμε την κατάργηση της ΠΟΙΚ 4 και τον χαρακτηρισμό της ως ΠΠΦ. Η ΠΟΙΚ 5 να χωριστεί σε ΠΟΙΚ 5 α (ρέμα Μπραζέρη-Αρκαδικός) και σε ΠΟΙΚ 5 β (Αρκαδικός-Κυπαρισσία), ώστε να διαφοροποιηθούν ανάλογα οι όροι δόμησης σύμφωνα με τη σημασία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του έμπροσθεν αυτής βιοτόπου.

Άρθρο 2 παρ. 4 – Χάρτες

Το σχέδιο Π.Δ. παραπέμπει σε χάρτες και διαγράμματα πολύ μικρής κλίμακας (1:50.000 και 1:25.000) με αποτέλεσμα να δυσχεραίνει πολύ την κατανόηση των

ακριβών ορίων των προτεινόμενων ζωνών, πολύ δε περισσότερο την δυνατότητα ελέγχου τυχόν ύπαρξης τύπων οικοτόπων και οικοτόπων ειδών εκτός των ζωνών που προτάθηκαν ως Περιοχές Προστασίας της Φύσης. Είναι δε άξιο απορίας γιατί δεν έγινε χρήση των χαρτών που εκπονήθηκαν από την ομάδα μελέτης του καθηγητού του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Κυριάκου Γεωργίου, στο πλαίσιο εκπόνησης μελέτης καταγραφής των οικοτόπων θινών για την προστατευτέα περιοχή, ως παραδοτέο στην Επιτροπή για την προστασία του Κυπαρισσιακού Κόλπου που συνέστησε το ΥΠΕΚΑ (Απόφαση Αναπληρωτή Υπουργού αριθμ. 509/4-3-2013). Σημειώνεται ότι οι εν λόγω χάρτες ιδιαιτέρως μεγάλης κλίμακας (1: 1.000) παρουσιάστηκαν στην εν λόγω Επιτροπή από τον κ. Γεωργίου στην σύσκεψη της 11/10/2013 παρουσία των μελών της – εκπροσώπων του ΑΡΧΕΛΩΝ και της MEDASSET.

Οι χάρτες της μελέτης, λόγω της μικρής τους κλίμακας, στερούν ουσιαστικά στον αναγνώστη τη δυνατότητα να αποκτήσει ολοκληρωμένη εικόνα περί των ακριβών ορίων κάθε ζώνης. Επομένως, καθίσταται επιτακτική η **ανάγκη ελέγχου των συντεταγμένων του Παραρτήματος Ι της ΕΜΠ**, ώστε να τεκμηριωθεί η ακρίβεια της οριοθέτησης οικοτόπων ή καλλίτερα η απουσία οικοτόπων εντός των προτεινόμενων ΠΟΙΚ.

Άρθρο 3 παρ. 1 – Γενικοί όροι προστασίας

Στην παρ. 1 του άρθρου 3 αναφέρονται οι γενικότεροι όροι προστασίας στο σύνολο της προστατευτέας περιοχής.

Στον όρο (β) προβλέπεται η κίνηση των τροχοφόρων μόνο εντός των «υφιστάμενων» δρόμων και αναφέρονται οι εξαιρέσεις. Η συγκεκριμένη διάταξη θα πρέπει να αναθεωρηθεί και να λάβει υπόψη της τα εξής: 1) τις διατάξεις του άρθ. 14 παρ. 4 Ν. 3937/2011, 2) την Έκθεση Μικτού Κλιμακίου Ελέγχου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης με αντικείμενο την διενέργεια ελέγχου νομιμότητας πράξεων και ενεργειών που σχετίζονται με υπόθεση διάνοιξης δρόμων και οικοδόμησης σε Τόπο Κοινοτικής Σημασίας (Δεκέμβριος 2013), 3) τα πορίσματα των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος, 4) τις επισημάνσεις που διατυπώνονται στο προσχέδιο των συμπερασμάτων των πραγματογνωμόνων της Σύμβασης της Βέρνης (πρβλ. παρ. 2).

Πρόταση

Προτείνουμε να (α) γίνει αναφορά στο ΠΔ από «υφιστάμενων» σε «νομίμως υφισταμένων» δρόμων, (β) καταργηθούν οι παράνομοι δίοδοι που υπάρχουν εντός της προστατευτέας περιοχής (είτε παράλληλοι στο παραλιακό μέτωπο και εντός της θινικής βλάστησης κατακερματίζοντας αυτή, είτε κάθετοι στο παραλιακό μέτωπο με απολήξεις στη θινική βλάστηση) και (γ) διαταχθεί η αποκατάσταση της βλάστησης των θινών. Επίσης να απαγορευτεί η διάνοιξη νέων δρόμων καθώς και η διαπλάτυνση και ασφαλιτοστρωση αγροτικών ή δασικών δρόμων πριν την έγκριση του Διαχειριστικού Σχεδίου.

Επίσης, προτείνουμε στη βάση σχετικών ειδικών μελετών και έγκρισης με βάση τις κείμενες διατάξεις, να επιτρέπεται η κατασκευή και συντήρηση έργων εξυπηρέτησης αναγκών αντιπυρικής προστασίας (μπάρες ελέγχου κυκλοφορίας οχημάτων, υδατοδεξαμενές κλπ).

Άρθρο 3 παρ. 2 – Ειδικοί όροι για όλες τις ΠΠΦ

Στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 αναφέρονται οι όροι προστασίας των Περιοχών Προστασίας της Φύσης. Ακολουθούν οι παρατηρήσεις όσον αφορά τόσο στην ενότητα Α (επιτρεπόμενες), όσο και στην ενότητα Β (χρήσεις και ενέργειες που απαγορεύονται).

Όρος Α7: Η άκρως γενική διατύπωση του όρου δημιουργεί σύγχυση σχετικά με την επιτρεπτή χρήση της ζώνης του αιγιαλού από τους λουόμενους. Είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστούν οι όροι με τους οποίους οι λουόμενοι δύνανται να απολαμβάνουν το δημόσιο αγαθό του αιγιαλού χωρίς όμως να παρενοχλούν την θαλάσσια χελώνα κατά τον άκρως ευαίσθητο κύκλο αναπαραγωγής της (ώρες παραμονής στον αιγιαλό, προτεινόμενη ζώνη χρήσης, μη οχλούσα συμπεριφορά).

Όρος Α9: Ομοίως άκρως γενική διατύπωση που θα προκαλέσει σύγχυση στην εφαρμογή της. Είναι σύνηθες το φαινόμενο οι ερασιτέχνες αλιείς να παραμένουν στις παραλίες της προστατευτέας περιοχής τις βραδινές ώρες. Πρέπει να εξειδικευτούν οι όροι αλιείας ώστε να μην προκαλείται ουδεμία παρενόχληση του είδους. Λαμβανομένης υπόψη της δραστηριότητας των θαλασσιών χελωνών (π.χ. περίοδος ωοτοκίας, περίοδος εκκόλαψης) αλλά και της διαφορετικής πυκνότητας φωλεοποίησης στις ΠΠΦ 1 και 3, κρίνεται επιτακτική η δημιουργία και προσθήκη όρων που μπορεί να μεταβάλλονται ανά εποχή (π.χ. ειδική πρόβλεψη απαγόρευσης για τους θερινούς μήνες που υπάρχει ωοτοκία και/ή εκκόλαψη στις περιοχές με μεγάλη πυκνότητα φωλεοποίησης).

Πρόταση

Προτείνουμε στην ΠΠΦ 3 α και σε τμήμα της 3β να προβλεφθεί ότι επιτρέπεται η παραμονή στην παραλία από την ανατολή μέχρι 1 ώρα μετά την δύση του ηλίου και η ερασιτεχνική αλιεία μόνο την ημέρα από 15 Μαΐου έως και 30 Σεπτεμβρίου, όπως αναλυτικότερα θα εκθέσουμε παρακάτω.

Όρος Β1: Με τον εν λόγω όρο εισάγεται απαγόρευση δόμησης εντός των ΠΠΦ. Εντούτοις από την απαγόρευση εξαιρούνται εγκαταστάσεις και κατασκευές έργων υποδομής και κοινής ωφελείας κατά τις ειδικότερες ρυθμίσεις του Π.Δ. Η γενική και ασαφής διατύπωση της εξαίρεσης θα οδηγήσει μετά βεβαιότητας σε καταπάτηση και παραβίαση του κανόνα απαγόρευσης δόμησης καθώς η έννοια των «έργων υποδομής και κοινής ωφελείας» είναι ιδιαιτέρως ευρεία και επομένως αφήνει περιθώρια ένταξης σε αυτήν πολλών δραστηριοτήτων κατά την διακριτική ευχέρεια του ερμηνεύοντος τη διάταξη. **Η εξαίρεση αντίκειται στην διάταξη του άρθρου 19 παρ. 2 Ν. 1650/1986 όπως ισχύει.**

Πρόταση

Προτείνεται η διατύπωση :

« Β) Πέραν των απαγορεύσεων της παραγράφου 1, απαγορεύεται κάθε άλλη δραστηριότητα και ιδιαίτερα: 1) Η κάθε είδους δόμηση, με εξαίρεση τις εγκαταστάσεις που εξυπηρετούν τη διατήρηση, διαχείριση και φύλαξη της περιοχής, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους του Σχεδίου Διαχείρισης της περιοχής και εφόσον περιλαμβάνονται σε εγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης.»

Όρος Β2: Εντύπωση προκαλεί η διατύπωση του όρου αυτού εντός Περιοχών Προστασίας της Φύσης, καθώς μέτρα διαχείρισης προστατευόμενης άγριας πανίδας προβλέπονται ούτως ή άλλως, ενώ η θήρα θα πρέπει σαφώς να απαγορεύεται σε αυτές τις περιοχές, με βάση τις κείμενες διατάξεις.

Πρόταση

Στις απαγορεύσεις εντός των ΠΠΦ πρέπει να προστεθεί η διάνοιξη νέων δρόμων και να παρέχεται μόνον η δυνατότητα συντήρησης του υφιστάμενου οδικού δικτύου, δεδομένου ότι οι οικότοποι θινών δέχονται σημαντική υποβάθμιση από δρόμους και τροχοφόρα (βλ. σελ. 82, 87 της ΕΠΜ). Επιπροσθέτως πρέπει να προβλεφθεί το κλείσιμο των παράνομα διανοιχθέντων δρόμων (παράλληλων ή κάθετων στο παραλιακό μέτωπο) και η αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και ιδιαίτερα των οικοτόπων, σύμφωνα με τις υποδείξεις του οικείου Σχεδίου Διαχείρισης.

Άρθρο 3 παρ. 2.1. – Ειδικοί όροι για τις ΠΠΦ 1 και 3 (παράκτιες Περιοχές Προστασίας της Φύσης)

Ειδικοί όροι για την προστασία και διατήρηση της θαλάσσιας χελώνας: Στον όρο 2 ορίζεται ότι απαγορεύεται η τοποθέτηση και χρήση πηγών εκπομπής φωτός και ότι κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η χρήση φωτεινών πηγών από το προσωπικό φύλαξης, παρακολούθησης και διαχείρισης της περιοχής. Αξιοσημείωτο είναι ότι η προτεινόμενη απαγόρευση περιορίζεται μόνο στις νέες εστίες φωτός και ότι ουδεμία αναφορά γίνεται στις ήδη υπάρχουσες εστίες (δημόσιες, κοινοτικές και ιδιωτικές) με αποτέλεσμα να μην αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά το σοβαρότατο πρόβλημα της φωτορύπανσης που έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στο προστατευόμενο είδος (βλ. σελ. 11 παραρτήματος IV της ΕΠΜ).

Πρόταση

Προς τον σκοπό προστασίας του είδους ο εν λόγω όρος θα πρέπει να διατυπωθεί ως εξής: **Ο τεχνητός φωτισμός των κτιριακών και λοιπών εγκαταστάσεων (δημοσίων, κοινοτικών και ιδιωτικών) που ευρίσκονται εντός των ΠΠΦ 1 και 3 δεν πρέπει να είναι απ' ευθείας ορατός από οποιοδήποτε σημείο του βιοτόπου αναπαραγωγής. Για τους υφιστάμενους φωτισμούς που είναι ορατοί από τις παραλίες ωτοκίας,**

πρέπει είτε να καταργηθούν, είτε να αποκρυφτούν αποτελεσματικά ή να αντικατασταθούν με κατάλληλο φωτισμό.

Άρθρο 3 παρ. 2.1.1. – Πρόσθετα ειδικά μέτρα προστασίας για την ΠΠΦ 1

Παρά το γεγονός ότι στη ΠΠΦ 1 εντοπίζεται το 13% των φωλιών της θαλάσσιας χελώνας από το σύνολο των φωλιών του Κόλπου με μέσο όρο τις 100 φωλιές/έτος (βλ. σελ 140-141 της ΕΠΜ), τα πρόσθετα μέτρα προστασίας και διατήρησης της συγκεκριμένης ΠΠΦ αφορούν αποκλειστικά στις αμμοθίνες και ουδεμία αναφορά γίνεται στην προστασία της θαλάσσιας χελώνας.

Η αναγνώριση της παράκτιας περιοχής ως παραλίας ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας και φυσικά η κοινή λογική επιβάλλει την πρόβλεψη κάποιων βασικών μέτρων προστασίας (π.χ. παραχώρηση τμημάτων αιγιαλού, διαχείριση επίπλων θαλάσσης, καθαρισμοί παραλίας), ανάλογων με την πυκνότητα φωλεοποίησης της περιοχής ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η αποφυγή παρενοχλήσεων του είδους κατά την διάρκεια της αναπαραγωγής του και στην ΠΠΦ 1.

Πρόταση

Προτείνουμε στην ΠΠΦ 1δ να αφαιρεθεί η πρόβλεψη περί εγκατάστασης ξύλινης κατασκευής ως ναυαγοσωστικού σταθμού – αναψυκτηρίου και στις ΠΠΦ 1 ε και στ να προστεθεί ο έλεγχος τίτλων κτήσεως, όπως προβλεπόταν στο αρχικό σχέδιο Π.Δ.

Άρθρο 3 παρ. 2.1.2. – Πρόσθετα ειδικά μέτρα προστασίας για την ΠΠΦ 2

Κατά την υλοποίηση των επιτρεπόμενων διαχειριστικών δράσεων, ειδικών διαχειριστικών έργων και μέτρων που αποσκοπούν στην αποκατάσταση, προστασία, διατήρηση, βελτίωση και ανάδειξη των ειδών και των ενδιαιτημάτων της περιοχής, εφόσον τεκμηριώνεται επαρκώς η σκοπιμότητα (αναγκαιότητα) και η αποτελεσματικότητά τους, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο ήπια μέσα (π.χ. ζώα) και μέθοδοι, και να αποφεύγεται η χρήση μηχανοποιημένων μέσων (χρήση βαρέων οχημάτων φορτηγών, ελκυστήρων, κτλ). Όπως είναι γνωστό αλλά και έχει ήδη παρατηρηθεί στις καμένες εκτάσεις της ευρύτερης περιοχής του Καϊάφα που δημιουργήθηκαν από τις πυρκαγιές του 2007, η χρήση μηχανοποιημένων μέσων, για παράδειγμα για την απομάκρυνση της καμένης ξυλείας, προκαλεί ζημιά τόσο στην αναγεννημένη ποώδη, θαμνώδη αλλά και δενδρώδη βλάστηση, όσο και στη δομή και συνεκτικότητα του εδάφους.

Ειδικότερα, όσον αφορά τις περιοχές ΠΠΦ 2β και ΠΠΦ 2γ αναφέρεται ότι επιτρέπονται *«Οι φυτεύσεις δένδρων κουκουναριάς, χαλεπίου πεύκης, θαμνοκυπάρισσου και ράμνου επί των σταθερότερων αμμοθινών με σκοπό την επανεγκατάσταση του δάσους»*. Καθώς η χαλέπιος πεύκη δρα ανταγωνιστικά και εκτοπίζει την κουκουναριά, η λήψη αυτού του μέτρου απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή.

Θα πρέπει επίσης να απαγορευθούν οι φυτεύσεις με ευκαλύπτους και άλλα αλλόχθονα (ξενικά). Υπάρχουν αυτόχθονα τα οποία μπορούν να φυτευθούν και αποτελούν την καλύτερη επιλογή. Με δεδομένο ότι τα δάση κουκουναριάς είναι λίγα στην Ελλάδα, και έχοντας υπόψη την προώθηση του στόχου της επανεγκατάστασης της κουκουναριάς, θα ήταν σκόπιμο να προστεθεί επίσης υποχρέωση λειτουργίας φυτωρίου από τοπικά δέντρα, ως επιπλέον μέτρο διαχείρισης και αποκατάστασης, όπως προβλέπεται στην ΠΠΦ 4 για τα αναγεννητικά κέντρα.

Άρθρο 3 παρ. 2.1.3. – Πρόσθετα ειδικά μέτρα προστασίας για την ΠΠΦ 3

Στην ενότητα αυτή αναφέρονται τα πρόσθετα ειδικά μέτρα προστασίας και διατήρησης της θαλάσσιας χελώνας και των θινών. Χωρίζονται σε 3 ενότητες:

A) Πρόσθετα μέτρα για το σύνολο της ΠΠΦ 3

Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την παραχώρηση τμημάτων του αιγιαλού για ξαπλώστες – ομπρέλες και σε επιχειρήσεις θαλασσίων αθλημάτων. Επίσης θέματα κατασκευών μόνιμου χαρακτήρα επί του αιγιαλού, ανεφοδιασμών και εργασιών συντήρησης σκαφών αναψυχής, καθαρισμού παραλίας. Επί των μέτρων αυτών παρατηρούμε τα ακόλουθα:

Οι προβλέψεις σχετικά με την παραχώρηση τμημάτων αιγιαλού στο σύνολο της ΠΠΦ 3 για εκμετάλλευση ομπρελών – ξαπλωστρών και σε επιχειρήσεις θαλασσίων αθλημάτων και μέσων αναψυχής όχι μόνο δεν συμβάλλουν στην προστασία των θαλασσίων χελωνών και του βιοτόπου αναπαραγωγής τους αλλά λειτουργούν προς την αντίθετη κατεύθυνση. Ειδικά σε ότι αφορά το τμήμα ΠΠΦ 3α δηλ. το παράκτιο τμήμα από Νέδα προς βορρά μέχρι το ρέμα Μπραζέρη προς νότο, **όπου ποτέ έως σήμερα δεν υπήρχαν τέτοιου είδους παραχωρήσεις ούτε είχαν κατατεθεί αιτήσεις, οι εν λόγω προβλέψεις του σχεδίου Π.Δ. οδηγούν στην μελλοντική αύξηση των οχλήσεων προς το προστατευόμενο είδος και στην υποβάθμιση του βιοτόπου.** Σε ότι αφορά τη δυνατότητα παραχώρησης αιγιαλού σε επιχειρήσεις θαλασσίων αθλημάτων και μέσων αναψυχής, υπάρχει αντίφαση με την απαγόρευση της παρ. 2.1 περίπτωση 4, σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται η καθέλκυση και ανέλκυση κάθε είδους μηχανοκίνητου πλωτού μέσου.

Ομοίως η απαγόρευση κατασκευών μόνιμου χαρακτήρα επί του αιγιαλού δεν συμβάλλει στην ουσιαστική προστασία του βιοτόπου, καθώς συνοδεύεται από εξαιρέσεις γενικών εννοιών (κατασκευές προς αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, υποδομές δικτύων κοινής ωφελείας, εξυπηρέτηση αναγκών υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος) που επιδέχονται ευρεία ερμηνεία κατά το δοκούν και επομένως αφήνουν μεγάλο περιθώριο παραβιάσεων. **Οι εξαιρέσεις αντίκεινται στην διάταξη του άρθρου 19 παρ. 2 Ν. 1650/1986, όπως ισχύει.**

Β) Πρόσθετα μέτρα για τα επιμέρους τμήματα της ΠΠΦ 3, δηλ. το ΠΠΦ 3α και το ΠΠΦ 3β.

Στην ονομασία του τμήματος 3α πρέπει να προστεθεί η λέξη «παραλία» που προφανώς παραλείφθηκε από παραδρομή.

Οι συγκεκριμένες διατάξεις θα πρέπει να αναθεωρηθούν και να λάβουν υπόψη τους 1) τις διατάξεις του άρθ. 14 παρ. 4 Ν. 3937/2011, 2) την Έκθεση Μικτού Κλιμακίου Ελέγχου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης με αντικείμενο την διενέργεια ελέγχου νομιμότητας πράξεων και ενεργειών που σχετίζονται με υπόθεση διάνοιξης δρόμων και οικοδόμησης σε Τόπο Κοινοτικής Σημασίας (Δεκέμβριος 2013), 3) τα πορίσματα των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος, 4) τις επισημάνσεις που διατυπώνονται στο προσχέδιο των συμπερασμάτων των πραγματογνωμόνων της Σύμβασης της Βέρνης (πρβλ. παρ. 2 του προσχεδίου).

Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί πως η έλλειψη ειδικού παραρτήματος στην ΕΠΜ με το οδικό δίκτυο της προστατευτέας περιοχής και η παράλειψη καθορισμού μέσω του σχεδίου Π.Δ. των σημείων που οι λουόμενοι θα έχουν πρόσβαση στην ακτή, ώστε να υπάρχει σαφήνεια και να δημιουργηθούν στα σημεία αυτά και οι κατάλληλες υποδομές υποδοχής των επισκεπτών, στο μέλλον θα οδηγήσει σε σοβαρά προβλήματα υποβάθμισης του συνόλου της παράκτιας ζώνης. Η παράλειψη αυτή έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την παραδοχή ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία της θαλάσσιας χελώνας μεταξύ του Καλού Νερού και των εκβολών της Νέδας (δηλ. στα τμήματα ΠΠΦ 3α και 3β, βλ. σελ. 365 της ΕΠΜ). Τέτοιου είδους σοβαρά ζητήματα δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω του Σχεδίου Διαχείρισης όταν στην πράξη χαρακτηρισμού (Π.Δ.) απουσιάζουν παντελώς οι σχετικοί όροι και προϋποθέσεις.

Πρόταση

Προτείνουμε να καταργηθούν οι παράνομοι δίοδοι που υπάρχουν εντός της ΠΠΦ 3 (είτε παράλληλοι στο παραλιακό μέτωπο και εντός της θινικής βλάστησης κατακερματίζοντας αυτή, είτε κάθετοι στο παραλιακό μέτωπο με απολήξεις στη θινική βλάστηση) και να διαταχθεί η αποκατάσταση της βλάστησης των θινών. Επίσης να απαγορευτεί η διάνοιξη νέων δρόμων καθώς και η διαπλάτυνση και ασφαλτόστρωση αγροτικών ή δασικών δρόμων, με δυνατότητα όμως συντήρησης του νόμιμου οδικού δικτύου, το οποίο ούτως ή άλλως στην ΕΠΜ κρίνεται πυκνό και αναφέρεται ρητά η αρνητική επίπτωση που έχει τους οικότοπους (βλ. σελ. 290 της ΕΠΜ).

Γ) Ειδικές ρυθμίσεις για τις παραλίες Καλού Νερού και Κυπαρισσίας εντός της ΠΠΦ 3β.

Σε ότι αφορά τις ειδικές ρυθμίσεις για τις παραλίες του Καλού Νερού και της Κυπαρισσίας, ιδιαίτερη αίσθηση προκαλεί η διαχείρισή τους με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, γεγονός που έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τα στοιχεία διαφορετικής φωλεοποίησης στα 2 σημεία (από το ρέμα Μπραζέρη έως τον Αρκαδικό γίνεται το 19,4% των φωλιών του Κόλπου, με μέση πυκνότητα 70,5 φωλιές/χλμ, ενώ από τον

Αρκαδικό μέχρι την Κυπαρισσία η ωτοκία είναι χαμηλή και συγκεντρώνει μόλις το 5% των φωλιών του Κόλπου, με μέση πυκνότητα 4 φωλιές/χλμ.). Η ενιαία αυτή διαχείριση δεν συνάδει με την παραδοχή ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία της θαλάσσιας χελώνας μεταξύ του Καλού Νερού και των εκβολών της Νέδας (βλ. σελ. 365 της ΕΠΜ).

Πρόταση

Επιβάλλεται η διαίρεσή της ΠΠΦ 3β σε δύο υποπεριοχές, την ΠΠΦ 3β1 (ρέμα Μπραζέρη-Αρκαδικός), ΠΠΦ 3β2 (Αρκαδικός-Κυπαρισσία). Ειδικά στο τμήμα της παραλίας μπροστά από τον οικισμό του Καλού Νερού πρέπει να τεθούν όροι και προϋποθέσεις που να ελέγξουν τις παρατηρούμενες έντονες ανθρωπογενείς πιέσεις, δεδομένου ότι η περιοχή έχει πληγεί σημαντικά από την άναρχη τουριστική ανάπτυξη (βλ. σελ. 28 παραρτήματος IV) και ότι οι ασκούμενες ανθρωπογενείς πιέσεις είναι έντονες. Θέματα όπως η φωτορύπανση, η ηχορύπανση, η διαχείριση επίπλων θαλάσσης, οι κατασκευές στον αιγιαλό καθώς και η ανάγκη αντιμετώπισής τους, πρέπει να προβλεφθούν στο σχέδιο ΠΔ, ώστε να επιδιωχθεί η επίλυσή τους μέσω του Σχεδίου Διαχείρισης.

Άρθρο 3 παρ. 2.1.4. – Πρόσθετα μέτρα για το σύνολο της ΠΠΦ 3

Στην παράγραφο αυτή αναφέρονται τα πρόσθετα ειδικά μέτρα προστασίας και διατήρησης της θαλάσσιας χελώνας. Χωρίζονται σε 4 ενότητες που αφορούν την λειτουργία επιχειρήσεων θαλάσσιας αναψυχής, τους καθαρισμούς παραλίας, την επινοικίαση τμημάτων της παραλίας και κτίσματα στις παραλίες ωτοκίας.

Τα πρόσθετα μέτρα που αναφέρονται σε αυτή την ενότητα είναι άκρως γενικά και δεν φαίνεται να έχουν λάβει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της προστατευτέας περιοχής. Ειδικότερα δεν φαίνεται να έχουν ληφθεί καθόλου υπόψη οι αποφάσεις του Υπουργού ΠΕΚΑ σχετικά με την παραχώρηση τμημάτων αιγιαλού εντός της περιοχής «Θίνες Κυπαρισσίας: Νεοχώρι – Κυπαρισσία» για τα έτη 2013 και 2014 (υπ' αριθμ. 26158/838/23-7-2013 και 17111/658/8-5-2014) και οι όροι προστασίας που τίθενται με αυτές, αλλά τουναντίον αναφέρεται το προ 15-ετίας περίπου υπ' αριθμ. 81352/1063/1-3-2000 έγγραφο του τότε Υπουργείου ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. που θέτει γενικές συστάσεις για ήδη δομημένες περιοχές ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας με έντονη τουριστική και οικιστική ανάπτυξη. Επομένως **οι συστάσεις του εγγράφου αυτού είναι κατάλληλες μόνο για το τμήμα της παραλίας μπροστά από τον οικισμό Καλό Νερό.**

Τα προβλεπόμενα τόσο αναφορικά με την λειτουργία επιχειρήσεων θαλάσσιας αναψυχής όσο και σχετικά με την επινοικίαση τμημάτων παραλίας όχι μόνο δεν συμβάλλουν στην προστασία των θαλασσιών χελωνών και του βιοτόπου αναπαραγωγής τους αλλά λειτουργούν προς την αντίθετη κατεύθυνση. Ειδικότερα σε ότι αφορά το τμήμα ΠΠΦ 3α δηλ. το παράκτιο τμήμα από Νέδα προς βορρά μέχρι το ρέμα Μπραζέρη προς νότο, **όπου ουδέποτε έχει παραχωρηθεί τμήμα του αιγιαλού για τοποθέτηση επίπλων θαλάσσης ούτε υπήρξε ανάλογο αίτημα για**

τέτοιου είδους παραχωρήσεις τμημάτων αιγιαλού σε επιχειρήσεις, οι εν λόγω προβλέψεις του σχεδίου Π.Δ. (π.χ. άκρως γενικά και αόριστα προβλέπεται η παραχώρηση του αιγιαλού έως το 30% της έκτασης του!) οδηγούν με βεβαιότητα στην μελλοντική αύξηση των οχλήσεων προς το προστατευόμενο είδος και στην ολοκληρωτική υποβάθμιση του πυρήνα βιοτόπου, και ουδόλως συνάδουν με τα αναφερόμενα στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.

Πρόταση

Προτείνουμε να απαγορευτεί η δυνατότητα παραχώρησης τμημάτων αιγιαλού εντός της ΠΠΦ 3 α για λειτουργία καντινών, επιχειρήσεων θαλάσσιας αναψυχής και τοποθέτηση επίπλων θαλάσσης.

Επίσης προς επίλυση παρενοχλήσεων στην θαλάσσια χελώνα που διαχρονικά υπάρχουν στην εν θέματι περιοχή (π.χ. ανθρώπινη παρουσία στην παραλία κατά τις βραδινές ώρες, ερασιτέχνες αλιείς στην παραλία το βράδυ) προτείνουμε τα εξής:

Πρόταση

Πρόβλεψη φύλαξης στην παραλία τις βραδινές ώρες, η παραμονή του κοινού να επιτρέπεται στην παραλία μόνο κατά τη διάρκεια της ημέρας (από την ανατολή 1 ώρα μετά την δύση του ηλίου), να επιτρέπεται η ερασιτεχνική αλιεία μόνο την ημέρα στο σύνολο της ΠΠΦ 3 α και στο βόρειο τμήμα της 3β, δηλ. το τμήμα από ρέμα Μπραζέρη έως Αρκαδικό (προτεινόμενο υποτμήμα ΠΠΦ 3β1) που βρίσκεται εκτός των ορίων οικισμού Καλού Νερού. Οι ρυθμίσεις αυτές να ισχύουν για την χρονική περίοδο 15 Μαΐου έως και 30 Σεπτεμβρίου.

Αξιολόγηση για την παράγραφο 2 του άρθρου 3 και τους όρους που θέτει

Ο τρόπος με τον οποίο είναι δομημένοι οι όροι και τα μέτρα προστασίας για τις ΠΠΦ στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 του σχεδίου Π.Δ. είναι ιδιαιτέρως προβληματικός καθώς σε πολλά σημεία υπάρχουν επικαλύψεις αλλά και αντιφάσεις. Αυτό θα καταστήσει τόσο την ερμηνεία όσο και την εφαρμογή των όρων ιδιαιτέρως δύσκολη με αρνητικά αποτελέσματα στην πρακτική εφαρμογή της προστασίας και διαχείρισης για τις περιοχές αυτές.

Τα «ειδικά» και «πρόσθετα» μέτρα στην παραλία δεν ακολουθούν ούτε τα καταγραφέντα επί εικοσαετία (1994-2013) στοιχεία φωλεοποίησης (αριθμός και πυκνότητα φωλιών), ούτε τις υπάρχουσες ανθρωπογενείς πιέσεις και απειλές. Συγκεκριμένα:

- Στην ΠΠΦ-3α (Νέδα-Ρέμα Μπραζέρη) όπου γίνεται το 62% των φωλιών του Κόλπου (με μέση πυκνότητα 69,2 φωλιές/χλμ.) και όπου ουδέποτε έχει παραχωρηθεί τμήμα αιγιαλού για τοποθέτηση επίπλων θαλάσσης ούτε υπήρξε ανάλογο αίτημα, πρέπει να απαγορευθεί τελείως αυτή η δραστηριότητα. Επίσης η ανθρώπινη παρουσία πρέπει να περιοριστεί μόνο στη διάρκεια της ημέρας (από την ανατολή μέχρι 1 ώρα μετά τη δύση του ηλίου).

- Η ΠΠΦ 3β (Ρέμα Μπραζέρη-Κυπαρισσία) περιλαμβάνει ανόμοια τμήματα και μεγάλες διαφοροποιήσεις φωλεοποίησης και επιβάλλεται η διαίρεσή της σε δύο υποπεριοχές, την ΠΠΦ 3β1 (ρέμα Μπραζέρη-Αρκαδικός), όπου γίνεται το 19,4% των φωλιών του Κόλπου (με μέση πυκνότητα 70,5 φωλιές/χλμ), και σε ΠΠΦ 3β2 (Αρκαδικός-Κυπαρισσία) όπου καταγράφεται μόνο το 5% των φωλιών του Κόλπου (με μέση πυκνότητα 4 φωλιές/χλμ). Παρομοίως πρέπει να χωριστεί και η όπισθεν της ΠΠΦ 3β ευρισκόμενη ενιαία Περιοχή Οικοανάπτυξης από Ρέμα Μπραζέρη έως Κυπαρισσία (ΠΟΙΚ 5) σε ΠΟΙΚ 5α (ρέμα Μπραζέρη-Αρκαδικός) και σε ΠΟΙΚ 5β (Αρκαδικός-Κυπαρισσία), ώστε να διαφοροποιηθούν ανάλογα οι όροι δόμησης σύμφωνα με τη σημασία του έμπροσθεν αυτής βιοτόπου.
- Η ΠΠΦ-3β1 (ρέμα Μπραζέρη-Αρκαδικός) περιλαμβάνει και τον οικισμό του Καλού Νερού. Τα πρόσθετα μέτρα πρέπει να διαφοροποιηθούν στην υποπεριοχή αυτή λόγω των μεγάλων ανθρωπογενών πιέσεων που παρουσιάζονται στο θαλάσσιο μέτωπο έμπροσθεν του οικισμού. Π.χ. η τοποθέτηση επίπλων θαλάσσης πρέπει να επιτραπεί υπό όρους (μάζεμα τη νύχτα, κλπ.) μόνο στο θαλάσσιο μέτωπο των ορίων του οικισμού, και όχι σε ολόκληρη την ΠΠΦ-3β1.
- Τα πρόσθετα μέτρα για τη θαλάσσια χελώνα ακολουθούν κάποιες παλαιές γενικές οδηγίες του ΥΠΕΧΩΔΕ που εκδόθηκαν πριν από 15 περίπου χρόνια και αφορούν δομημένες περιοχές με τουριστικές δραστηριότητες.

Οι όροι αυτοί δεν συνεισφέρουν στην επιθυμητή κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και οικοτόπων ειδών (άρθρο 6 παρ. 1 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ) και τελούν σε αναντιστοιχία με τον οριζόμενο στο άρθρο 1 του σχεδίου Π.Δ. ως στόχο του.

Άρθρο 3 παρ. 2.2. – Πρόσθετα μέτρα για την ΕΖΔ-1

Εντός της θαλάσσιας περιοχής που αναγνωρίζεται ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης, το σχέδιο Π.Δ. θέτει μέτρα με στόχο την προστασία της θαλάσσιας χελώνας και του οικοτόπου λιβαδιών θαλάσσιας ποσειδωνίας. Ωστόσο με εξαίρεση τον όρο (γ) περί μέγιστης ταχύτητας 6 ν.μ./ώρα για τα θαλάσσια μηχανοκίνητα μέσα αναψυχής, οι λοιποί όροι και μέτρα αφορούν στην ήδη υφιστάμενη νομοθεσία. Λαμβανομένης υπόψη της δραστηριότητας των θαλασσιών χελωνών (π.χ. περίοδος ωοτοκίας, περίοδος εκκόλαψης), κρίνεται επιτακτική η δημιουργία και προσθήκη όρων που μπορεί να μεταβάλλονται ανά εποχή (π.χ. ειδική πρόβλεψη για τους θερινούς μήνες που υπάρχει ωοτοκία και/ή εκκόλαψη στις περιοχές με μεγάλη πυκνότητα φωλεοποίησης).

Άρθρο 3 παρ. 2.4. - Μέτρα για την περιοχή αρχαιολογικών χώρων (ΠΑΡΧ)

Αίσθηση προκαλεί ότι εντός της ΠΑΡΧ (Β) το μέγιστο ύψος ανέγερσης κατοικίας ορίζεται στα 4,5 μ. **μαζί** με την σκεπή, ενώ, όπως περιγράφεται αναλυτικότερα κατωτέρω, εντός των ΠΟΙΚ το μέγιστο όριο ύψους είναι 4,5 μ. **με δυνατότητα**

προσθήκης 1,5 μ. για την ανέγερση σκεπής. Αυτός ο διαχωρισμός δεν φαίνεται να έχει καμία επιστημονική τεκμηρίωση και νομική βάση και σίγουρα δεν συνάδει με τον βασικό προσανατολισμό του σχεδίου Π.Δ. για την περιοχή, ο οποίος είναι η προστασία της θαλάσσιας χελώνας και του βιοτόπου αναπαραγωγής της.

Άρθρο 3 παρ. 2.5. – Ειδικό όροι για τις Περιοχές Οικοανάπτυξης (ΠΟΙΚ)

Στην παράγραφο αυτή αναφέρονται οι ειδικοί όροι προστασίας που ισχύουν για κάθε μια από τις 5 Περιοχές Οικοανάπτυξης που υπάρχουν εντός της προστατευτέας περιοχής.

Σε κάθε περίπτωση άξια επισήμανσης είναι τα ακόλουθα:

Οι προβλεπόμενοι όροι προστασίας και περιορισμοί δόμησης είναι κοινές για το σύνολο των ΠΟΙΚ (με εξαίρεση την ΠΟΙΚ-5 όπου δεν υπάρχει περιορισμός χρήσεων και δόμησης) παρά το γεγονός ότι η κάθε Περιοχή Οικοανάπτυξης γειτνιάζει με περιοχές προστασίας της φύσης που παρουσιάζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά ως προς τα προστατευτέα αντικείμενα των οικοτόπων ειδών και τύπων οικοτόπων (π.χ. διαφορετική πυκνότητα φωλεοποίησης της θαλάσσιας χελώνας στις ΠΠΦ 1 και 3 και διαφορετική παρουσία οικοτόπων θινών). Ειδικά σε ότι αφορά τους προτεινόμενους όρους της ΠΟΙΚ 4 δεν φαίνεται να έχει ληφθεί υπόψη η γειτνίαση της ζώνης αυτής με τις Περιοχές Προστασίας της Φύσης 3 και 4 (η ΠΟΙΚ-4 βρίσκεται μεταξύ των ΠΠΦ 3 και 4) και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αυτές οι περιοχές παρουσιάζουν. Οι επιτρεπόμενες χρήσεις και δράσεις εντός αυτής, ειδικά αν ειδωθούν αθροιστικά (κατοικία, παραθεριστική κατοικία, αναψυκτήρια, χώροι υγιεινής και στάθμευσης, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.α.) καθώς και η έλλειψη ρητής απαγόρευσης για δημιουργία υπογείων και πισίνων, έρχονται σε ευθεία αντίθεση με την παραδοχή αφενός ότι πολλά τμήματα της ΠΟΙΚ 4 περιλαμβάνουν εκτάσεις φυσικών στοιχείων χλωρίδας και πανίδας συμπληρωματικές με τις αμμοθίνες και τις δασώδεις περιοχές αποτελώντας ενιαίο σύνολο (βλ. σελ. 335 της ΕΠΜ και χάρτες γεωλογίας και χρήσεων γης κατά CORINE) και αφετέρου ότι η σημασία του παράκτιου τμήματος μεταξύ Νέδας – Καλού Νερού (ΠΠΦ 3) για την ωτοκία της θαλάσσιας χελώνας, όπου συγκεντρώνεται και το 82% των φωλιών όλου του Κόλπου, επιβάλλει ιδιαίτερη μεταχείριση και την κατά το δυνατό διατήρησή των παραλιών μεταξύ Νέδας και ρέματος Μπραζέρη στη σημερινή σχεδόν άριστη κατάσταση ή όσο πιο κοντά σε αυτή (βλ. σελ. 140, 365 της ΕΠΜ και σελ. 28 παραρτήματος IV). Οι επιτρεπόμενες χρήσεις εντός της ΠΟΙΚ 4, ορόμενες σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα φυσικά και οικολογικά στοιχεία των ΠΠΦ 3 και 4 οδηγούν σε εύλογο προβληματισμό για την συμβατότητά τους και τις αρνητικές επιπτώσεις που θα επιφέρουν στους οικοτόπους (βλ. και σελ. 282 της ΕΠΜ).

Ειδικότερα ως προς τους προβλεπόμενους όρους εντός της ΠΟΙΚ 4 επισημαίνεται:

Η δυνατότητα προσαύξησης του μέγιστου ύψους δόμησης (4,5 μ.) στην περίπτωση προσθήκης στέγης κατά 1,5 μ. θα οδηγήσει σε παράβαση του όρου και άτυπη κατασκευή 2όροφων κατοικιών με σοφίτες. Η ελάχιστη απόσταση δόμησης από το

όριο αιγιαλού (50 μ.) και από την ζώνη ΠΠΦ 3 (5 μ.) δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει υποβάθμιση των οικοτόπων. Το ελάχιστο όριο κατάτμησης και αρτιότητας (10.000 τ.μ.) προβλέπεται μόνο κατ' επίφαση και πρόκληση εντυπώσεων καθώς στις μεταβατικές διατάξεις του σχεδίου Π.Δ. προβλέπεται ευρεία εξαίρεση για τα υφιστάμενα γήπεδα εμβαδού 4.000 τ.μ. κατά την έναρξη ισχύος του Ν. 3937/2011, τα οποία ήταν άρτια και οικοδομήσιμα σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις και για τα οποία δεν ισχύει το ελάχιστο όριο των 10.000 τ.μ. Σε κάθε περίπτωση αίσθηση προκαλεί η απουσία πρόβλεψης σχετικής με τον φωτισμό των κτιρίων που επιτρέπεται να δομηθούν (π.χ. υποβολή ειδικής μελέτης φωτισμού ως προϋπόθεση έκδοσης οικοδομικής άδειας), η απουσία απαγόρευσης για κατασκευή υπογείων και πισίνων, καθώς και η παράλειψη πρότασης περί ελέγχου των τίτλων κτήσεως εντός της ΠΟΙΚ 4 παρά την παραδοχή περί καταπατήσεων των δημοσίων εκτάσεων λόγω του ασαφούς ιδιοκτησιακού καθεστώτος και της απουσίας κτηματολογίου κυρίως στην περιοχή Νέδα - Βουνάκι – Καλό Νερό (βλ. σελ. 278 της ΕΠΜ).

Πρόταση

Προτείνουμε την κατάργηση της ΠΟΙΚ 4 και τον χαρακτηρισμό της ως ΠΠΦ. Η ΠΟΙΚ 5 να χωριστεί σε ΠΟΙΚ 5 α (ρέμα Μπραζέρη-Αρκαδικός) και σε ΠΟΙΚ 5 β (Αρκαδικός-Κυπαρισσία), ώστε να διαφοροποιηθούν ανάλογα οι όροι δόμησης σύμφωνα με τη σημασία του έμπροσθεν αυτής βιοτόπου.

Άρθρο 4 – Φορέας διαχείρισης

Με ενδιαφέρον διαβάζουμε στο σχέδιο Π.Δ. την πρόβλεψη για καθιέρωση και νέου Φορέα Διαχείρισης, παρά τα συνεχιζόμενα προβλήματα στη λειτουργία των υφιστάμενων ΦΔ, που έχουν οδηγήσει, μαζί με άλλους παράγοντες, στον εν εξελίξει διάλογο για το εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών. Ακόμα με μεγαλύτερο ενδιαφέρον διαπιστώνουμε ότι το κόστος λειτουργίας του προβλεπόμενου φορέα διαχείρισης στην ΕΠΜ προβλέπεται να φτάσει τα 4 εκατ. ευρώ για την επόμενη προγραμματική περίοδο, το οποίο είναι το ίδιο ποσό με αυτό που είχε προβλεφθεί ανά ΦΔ για την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Άρθρο 5 - Μεταβατικές διατάξεις

Το παρόν σχέδιο Π.Δ. επιτρέπει ένα μεγάλο αριθμό έργων και δραστηριοτήτων, η συμβατότητα των οποίων με τους στόχους προστασίας δεν έχει εξεταστεί στην ΕΠΜ [και σε κάθε περίπτωση, υπάγεται σε Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)]. Ενδεικτικά, προβλέπεται ότι:

- Απομακρύνονται παράνομες κατασκευές εντός των ΠΠΦ, αλλά όχι σε άλλες ζώνες .
- Οι θεσμοθετημένες και προϋπάρχουσες χρήσεις της ΖΟΕ, άρα και εντός του περιφερειακού πάρκου, αναθεωρούνται βάσει του Ν. 4269/2014 . Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζονται οι χρήσεις των άρθρων 14 επ. Ν. 4269/2014 (οι

οποίες έχουν διαφορετικό περιεχόμενο – π.χ., επιτρέπουν και ξενοδοχεία στην παραθεριστική κατοικία...).

Επίλογος

Γενικά το Π.Δ. δεν προωθεί, ως θα όφειλε, τη διατήρηση μιας σημαντικής Ειδικής Ζώνης Διατήρησης που αποτελεί και σημαντικό βιότοπο αναπαραγωγής ενός είδους προτεραιότητας και βρίσκεται σε καταφανή αναντιστοιχία με την Οδηγία των Οικοτόπων 92/43/ΕΟΚ καθώς και άλλες σχετικές νομικές υποχρεώσεις της χώρας.